

BORBÉLY SZILÁRD

A paraszt Párkák

1a

Az első szál, amelyet az istenek a motólára vetettek, a Hajnalvégen bomlott ki, ahol a szegényebb istenek laktak, akiknek beljebb nem jutott hely. Vagy máshonnan jöttek, és itt találtak maguknak menedéket. Ahogy a

1b

hidegben a mezőn álló nyáj lassan odébb ment, mert a kívül állók a boly meleg közepébe vágytak. De nem tudtak oda jutni, ezért aztán a szél-árnyékos túsó oldalra által toporognak. Ezért

1c

kíváncoztak a falu szélén lakók is a főutcára, hogy egyszer majd a templom mellé költöznek be. Így vágytunk mi is el lentről, a Cigánysorról fel, az ottani nyirkos falú, penészes házból. A faluvégi köves út a temetőnél ért véget, ahol a csorda, a konda és a libanyáj taposta ki a gypet.

1d

Augusztusra a kiégett legelő fölött kelet felé nézve délibáb remegett a levegőben. A Tapónak vize a kókadt levelű botókák alatt ekkor már mind elapadt. A buzogányok barna bársonya kényszerből bomlott ki, hogy a szél vigye el a magvakat innen. Hátha jövőre vagy esetleg másutt lesz majd víz. Mert mindennek megvolt az ideje, hogy mikor száradjon le a számarkóró, mikor érjen be a csipkebogyó a kökénnyel. A

2

munkáknak is megvolt a megszabott ideje. És mindent egyszerre csináltak az istenek. Megszólták azt, aki nem úgy tette a dolgát, ahogy a többiek is. Azt mondogatták, hogy a járt utat a járatlanért el ne hagyd. Az ösvényről sose lépj le, mondogatta Máli, mikor a zsenge búzavetésén át mentünk a Nagyerdő felé, a kerülőutat rövidítve. Mert mindenki valamerre ment napközben, de annyira nem sietett, hogy egy órára ne álljon meg beszélgetni, akár a legnagyobb dologidőben is éppen. Az istenek ilyenkor pletykálták. Azt, aki épp nem volt

3a

ott. Aztán meg a Rámpán vagy a tejsarnokban, reggel és este, amikor a ház környékén már felesleges, eladásra szánt frissen fejt tejet, felöntötték a mérőbe. Hosszan beszélgettek mindenről, ami eszükbe jutott éppen. Mert a sietség több órás késlekedést is elviselt. Az

3b

öregfalu házainak, amelyek még a háború előtt, az ántivilágban épültek, ablaktalan hátsó falai a porták mezsgyéjén húzódtak. A széles eresz alatt, két kovácsoltvas kampószegegen függött egész évben az esztováta két oldalszéle. Gerendájuk kézi fűrészszel készült. Gyalulásuk pedig durva kétnyelű késsel. Ezért a közös minta szabálytalan kivitelezése messziről lerítt róluk. A módos házakat erről, a szövőszék oldalszéleiről meg lehetett ismerni. Ahol nem függött a hátsó eresze alatt, az nem számított valamire való portának. Ott nem volt rendes a

4a

gazda. Lusta az asszony. A kora tavasszal jött el mindig az ideje ennek, amikor napokkal korábban előre jelezték már a hátulsó szomszédnak, hogy valamelyik nap majd

általmennének, tudja, szövés lesz, zokon ne vegye, áthoznák az esztovátát. Mert most fogják az egész évben összegyűlt rongyot, meg a többit megszőni. A konyhában állították aztán fel a szövőszéket mindig,

4b

mert megvolt a rendje és az ideje ennek. Aztán mindenki összeszerelte, odahívták a gyerekeket, hogy segítsenek és megjegyezzék, mit hova kell beszerezni. A pulyák futottak fel, hozták le a padlásról a nyüstöt, a lábtyút, szakajtóban a vetélőket, a bordát, meg a többi alkatrészt is sorban. Ekkor indultunk mi is fel Máliékhoz, hogy segítsünk. Mentünk végig a járdán, ahol

4c

az egyutcás falu az országútra merőlegesen nyúlt az erdő felé. A *fentet* a templom jelentette, oda felmentünk, bár alig egy méterrel lehetett csak fentebb. Az öregfalu utcájának a felső végén volt az a templom, amelybe csak az ajtóból kukkanthattam be. A fakazettás mennyezetből koporsóformán kiképzett láda nyúlt le alá. A falak hófehér, idegen világa vakított. A torony

4d

nélküli épület mellett a fa harangláb kicsit odébb állt. Itt fordul az út bal felé. Jobbra figyel a régi parókia, bádoggal fedve, hatalmas és elhanyagolt kertje pihen. Az iskolaigazgató szolgálati lakása most

4e

az egész. Az út néhány ház után jobbra ível, ahonnan már a végtelen mező következik, meg a régi út, a lezárt református temető, mert a falu többségében református. Odébb a picinyke görög temető mellett vezet tovább. A túloldalon van az újonnan nyitott köztemető. A csorda erre jár minden reggel és este el. A falu egyik cigánya

kíséri őket, a gazdák természetben fizetik ki hó elején. A járandósága a családjára is számol.

5a

És innen már látni az ég alját, a nem túl távoli szomszéd falut is, ahol vasútállomás van, ahová régen kísértáltak, ha Szatmárra mentek iskolába, piacra, hivatalba és orvoshoz, ha nagyon muszáj volt. A falu birtokosa után a kövesutat Barkóczynak hívták. Az öregek néha még mondták, noha újabban Rákóczira keresztelték. Erre merőlegesen futott a Főutca egyenest, amelyet a templom után már Hajnalvégnek mondtak. Ez szép, mert arunyan jött be minden hajnalban Auróra, a szemérmes

5b

istenasszony. Először balra tartott kicsit, majd a jobbra kanyarodva az öreg templom előtt halad el és az utcafronti apró ablakokra a piruló rózsza színét leggyentette. Ha tovább haladt, elérte a Rámpát, ahol a Barkóczy utca a makadámköves közútba futott be. Korcsma van ott, bolt meg a buszmegálló.

6

Balra az urasági majorból már csak a magtár erődítményszerű tömbje maradt meg. Az intéző kastélyát szétbontották, a felszabadulás után vitte mindenki, hogy építsen belőle magának sütőkonyhát, kótert, disznósólt, füstölőt vagy épp a kóró vagy deszkafalát cserélje téglára, a tetejét meg cserepezze be végre. A szurkos

7a

vászonra állított lábai a szövőszéknek az elmúlt évben benyomódott mélyedésébe kerültek idén is. Pont oda, ahol a helye volt tavaly, oda tedd, mondta Máli. Mindent pont ugyanúgy kell, mert ez a rendje. A mozdulatok sose vágytak lenni mások, se az ugratások, a viccek, az átkok és a remények se. Anyám és Máli befűzték a vezető szálakat, miközben arról beszéltek, amit épp

hírelt faluszerte a pletyka. Mert a pletykákat Máli
mind tudta betéve azonnal, hogy mék portán

7b

mi esett. Ki nem seperte el vasárnap reggel
elég korán az utcafrontot, az udvart. Ki volt a
Gusztiné temetésén kilencszáznegyvennégy
komisz telén, meg hogy mit főztek a virrasztásra
a tőtött káposzta mellé. Ki ivott az illendőnél
többet, és így tovább. Azt ide fűzd be, nézd
csak, mondta. Jegyezd meg: három ige egy szál,

7c

ezt mindig így számoltuk, nagyanyádtól tanultam,
mondta Máli. Vihogott, hogy ha olyan nagyokos
vagy, fejtsd meg ezt a találós kérdést: Ezer madár
elindul, közülük egy megsántul, mind az ezer
megáll. Na mi ez, nagy okos? És az utolsó szílat
megkötötte, majd fogával elszakította a végét, beszélve
továbbra. A szájába ragadt szösz a földre kiköpte.